

Posudek diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, KAA

Autor práce: Bc. Martina Radochová

Název práce: *Analysis of Cognitive Elements of Interpreting*

Analýza kognitivních složek tlumočení

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Prágerová, Ph.D.

Autor posudku: Mgr. Šárka Timarová, PhD.

Hodnocení: A = 1, B = 1-, C = 2, D = 2-, E = 3, F = nedostatečně

Hodnocení

1. Přínos práce, aktuálnost a důležitost tématu.

Zvolené téma je velice obtížné, protože vyžaduje zvládnutí literatury, která de facto patří do jiného vědního oboru. Zároveň se jedná o téma, které je z teoretického i praktického hlediska pro disciplínu velmi důležité. Studentka se do tohoto úkolu pustila s velkým zájmem, což je z práce patrné.

A

2. Kvalita přehledu poznatků o tématu. Použití odborné literatury a dalších zdrojů.

Domnívám se, že téma je pojato příliš široce a že mělo být zúženo. Bez tohoto zúžení se jedná o téma velice široké, které není vhodné pro zpracování na omezeném prostoru diplomové práce se zcela pohopitelně omezenými dovednostmi studenta. To se bohužel projevuje i v této práci – snaha o pokrytí všech důležitých aspektů vede k povrchnosti. Je řečeno něco maličko o (skoro) všem, ale nic pořádně o ničem. Například v části věnované tlumočnickým modelům je modelu R. Settona věnováno necelých 200 slov. V takto kratičkých odstavcích nelze podchytit podstatu modelů a jejich zvláštnosti, které by umožnily kritické srovnání. S modely se navíc dále nijak nepracuje, takže tento prostor mohl být využit pro podrobnější pojednání o klíčových pojmech. Obecná prohlášení typu "existují studie, v nichž měli probandi za úkol identifikovat chyby v projevu, a ty dokázaly, že profesionální tlumočníci [plní tento úkol lépe než] studenti" (str. 15-16) do vědecké práce nepatří. Práce s literaturou by měla být pečlivější. Např. na str. 16-17 autorka zmiňuje Leveltův řečový model z roku 1989, a pokračuje tvrzením, že se modelem inspiroval mimo jiné také David Gerver, jehož veškerá práce je ze 70. let a který v roce 1981 zemřel.

D

3. Formulace záměrů práce. Metody práce. Jejich popis a adekvátnost.

Práce si klade za cíl empiricky ověřit "okamžik překročení kapacity kognitivního zpracování, tzv. "zahlcení". Tento pojem nicméně není ani teoreticky ani empiricky definován. Není zřejmé, jak bude stanoveno, že k překročení došlo. Hypotéza je spíše implicitní – je na

čtenáři, aby z daného textu odvodil, že profesionální tlumočníci si povedou lépe, ačkoli není zřejmé, co přesně se tím "povedou si lépe" myslí. Není zřejmé, jak si pojem "lepší výkon" převést na odpověď na základní otázku, tzn. kdy dojde k zahlcení. Zvolená metoda je empirická (experimentální?) studie. Dvěma skupinám probandů (studenti tlumočení, zkušení tlumočníci) jsou zadány dva souběžné úkoly: tzv. stínování (doslovné okamžité opakování vyslechnutého textu v angličtině) a překlad vizuálně předkládaných anglických výrazů do češtiny. Souvislost mezi úkolem a jeho předpokládanou schopností měřit závislou proměnnou (okamžik zahlcení) je implicitní. Zde se jedná o běžnou studentskou chybu postupu od návrhu zajímavého experimentu k teoretickému zdůvodnění, proč by daný úkol měl prokázat to, co si student přeje prokázat. Domnívám se, že formálně se nejedná o správný postup, nicméně je to postup v naší disciplíně běžný, a velmi kladně hodnotím kreativní přístup k danému úkolu, který má podle mého názoru zajímavý potenciál.

C

4. Teoretické aspekty (argumentace, koherence).

Jak již bylo uvedeno u bodu 1., téma je bohužel pojato příliš široce, což vede k velmi širokému rozmachu, kde nezbyvá prostor pro rozvinutí propracované argumentace. Např. v části 2.4.10 Application of Models, která má 2 strany, autorka shrne modely představené v předchozí části za použití dvou triviálních tvrzení, zkombinuje 2 modely, které by bylo možné aplikovat na prováděnou studii formou výčtu prvků z daných modelů (bez definic a další diskuse), připojí další dvě strategie, následuje další triviální tvrzení o modelech a jakési shrnutí, které se týká celé kapitoly 2 (ve dvou větách). Oponentka je s problematikou pojednávanou v této práci velmi dobře obeznámena, ale přesto jí není vždy jasné, co přesně se snaží autorka práce sdělit. Pro čtenáře mimo úzký obor kognitivně zaměřené teorie tlumočení je práce místy naprosto nesrozumitelná.

E

5. Praktické aspekty (návaznost na teoretickou část, výběr textů, textových vzorků, příkladů, způsob analýzy).

Návrh experimentu je velmi zajímavý a inovativní. Výběr základního testovacího materiálu ke stínování je zcela adekvátní. Seznamy výrazů pro sekundární úkol (překlad) jsou zajímavé, ale pro čtenáře by bylo třeba doplnit více informací (viz otázky k obhajobě).

C

6. Zpracování výsledků, praktický přínos práce.

Zpracování výsledků je provedeno především analyticky, tzn. autorka souhrnně popisuje rozbor výkonu jednotlivých probandů. V části výsledkové jsou dále uvedeny podrobné (analytické) tabulky s výsledky jednotlivých probandů. V části metodické i výsledkové však chybí podrobný popis vyhodnocování (viz otázky k obhajobě). Je každopádně zřejmé, že provedení a vyhodnocení si vyžádalo velké množství práce a bylo časově velmi náročné, a to, co autorka v práci předkládá, je zpracováno velmi pečlivě a promyšleně. Po části analytické by měla následovat část syntetická, tzn. výkony jednotlivých tlumočnicků by měly být shrnuty do jednotného závěru, který odpoví na výzkumnou otázku. Tato syntéza však neproběhla, a tak studentka na základě analytických výsledků pouze dochází k závěru, že odpověď na výzkumnou otázku není možná. V diskusi se bohužel opakují nedostatky z úvodní části: autorka přeskakuje z jednoho tématu na druhé, objevují se opět triviální prohlášení. Ve dvou kratičkých odstavcích se např. autorka zamýšlí nad tím, zda by rychlejší vybavování mohlo být dáno plasticitou mozku. Letmý pohled na wikipedii by odhalil, že plasticita mozku

je jev, který se vztahuje na velmi dlouhá životní období, a naprosto nemá místo v momentálních procesech v rámci tlumočení.

D

7. Formální zpracování. Jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava, dodržení publikační normy.

Práce je rozdělena do 5 kapitol (úvod, teoretická kapitola, empirická část, závěr a přílohy), následuje shrnutí, použitá literatura a dvoujazyčná anotace. Formální rozdělení je v pořádku, s výjimkou kapitoly 5 Přílohy, která nepatří do základní části textu a která by měla být zařazena až na konec práce (podle běžných norem). Práce obsahuje řadu obsahově formálních nedostatků. Např. na konci teoretické části (již zmíněná část 2.4.10) se dozvídáme, že "účastníci také mohli během experimentu použít strategii kontroly vlastního výstupu, což také učinili, jak dokazuje řada opakování" (str. 33). V části teoretické se tak předjímá empirická studie, která prozatím nebyla formálně uvedena, a dokonce se komentují její výsledky. Tento jev se v práci objevuje na řadě míst. Kapitola 4 Závěry se formálně podobá spíše shrnutí v kombinaci s uváděním některých nových poznatků a úvah, které zde rozhodně nemají místo (měly být v diskuzi). Seznam literatury se zdá být v zásadě v pořádku, ale ne všechna použitá literatura je uvedena. (Chybí např. Moser-Mercer et al. (2000) použitá na str. 53)

E

Další poznámky autora posudku:

Klikni a piš komentář

Doplňující otázky k obhajobě:

1. Výběr výrazů k překladu:
 - a. Proč a jak byly tyto výrazy zvoleny?
 - b. Jak bylo rozhodnuto o tom, co je snadné či ne? Např. otázka individuální frekvence výrazů (zda je daný výraz běžný nebo ne z hlediska konkrétního člověka) je zvážena teprve v diskusní části. Proč?
 - c. Proč jsou výrazy v rámci jedné kategorie nestejně dlouhé? Např. UN lze přeložit jako OSN, ale GP vyžaduje slovní výraz "obvodní lékař".
 - d. Jaký překlad se očekává u CEO?
 - e. A kdo rozhoduje o tom, zda byl překlad správný? Jaká jsou kritéria správnosti?
2. Volba základního úkolu – stínování: Z předchozího výzkumu (Moser-Mercer et al. (2000) Searching to Define Expertise in Interpreting, viz. str. 53 práce) víme, že stínování nepředstavuje dobrou aproximaci tlumočení u zkušených tlumočnicků (a nejspíš ani u studentů). Moser-Mercerová a kol. ukázali, že zkušení tlumočníci si při stínování vedou hůře než studenti. Proč byl tento úkol zvolen? Proč autorka očekávala, že zkušení tlumočníci si povedou lépe (viz implicitně stanovená hypotéza)?
3. Zpracování výsledků:
 - a. Z textu se zdá, že v základním úkolu stínování nebyly hodnoceny všechny odchylky od původního textu, ale zřejmě jen místa v okamžiku prezentace stimulu sekundárního úkolu. Je to tak? Pokud ne, na kterých úsecích docházelo k měření

- b. Pokud hodnocené úseky souvisely s prezentací překládaných výrazů, jaký časový úsek byl zahrnut? Např. pokud byl výraz k překladu prezentován v čase, který si označíme jako čas 0, na obrazovce setrval 4 s, pak následovala 15s pauza, byly chyby ve stínování měřeny od času 0? V následujících 4 s, kdy byl stimulus viditelný? Měření probíhalo od času 4 s do času 19 s? Od času 0 do času 10 s? Či v jakém časovém úseku? Jak se zacházelo s chybami, které se objevily mimo stanovený úsek měření? Byly nějak zohledněny nebo ne? Byly měřeny? Pokud ano, bylo jich zcela zjevně méně než chyb v měřených úsecích? (Velký rozdíl by umožnil jasnější stanovení příčinné souvislosti mezi sekundárním úkolem a zahlcením.) Všechny chyby měly stejnou váhu? Co když bylo v daném úseku chyb několik? Jak jsou narušení plynulosti způsobená sekundárním úkolem odlišena od běžně se vyskytujících narušení plynulosti? Jak z transkripce v příloze poznáme, že/zda došlo k chybě? (Nejlépe by bylo odpovědi ilustrovat na krátkém příkladu.)
- c. str. 59: "that the professionals' performance as a whole was of a better quality than the one of the students was proved by the audio output". Kde v práci bylo toto tvrzení empiricky doloženo?

Závěrečné hodnocení:

Práci k obhajobě ~~nedoporučuji~~ doporučuji

Celkové hodnocení práce – navrhovaný klasifikační stupeň

D

Datum: 5.6.2016

Podpis: Šárka Timarová

